

De Liga is veertig jaar

De Vlaamse Liga voor Mensenrechten zag het licht op 1 februari 1979. Dat wordt normaal niet versierd met een zilveren of gouden ereteken, maar is toch een mooie gelegenheid om even stil te staan om meteen de motor weer op gang te trekken. Maar eerst een kleine terugblik. Op 2 februari 1979 beslist de Belgisch regering para's te sturen naar Zaïre. Ik herinner mij niet dat dit een missie was om, met de groeten van de Liga, mensenrechten in centraal Afrika ingang te doen vinden, maar ik herinner mij ook niet dat de kersverse Liga die zending heeft veroordeeld. Wellicht begrijpelijk, gegeven het prille bestaan van een eigen secretariaat.

Op 1 mei 1901 werd de Ligue Belge des droits de l'Homme boven de doopvont gehouden aan de ULB in Brussel. Nederlandstaligen waren daar welkom, maar vormden er een minderheid. Een statuut van beschermde minderheid was niet zeer werkzaam en heeft uiteindelijk, zestig jaar later, geleid tot een autonome Vlaamse Liga voor Mensenrechten, met op vrij korte termijn een thuishaven in Gent, dankzij de gastvrijheid van een professor van de Gentse rechtsfaculteit.

Neen, dit was geen schisma of een verschil in visie of aanpak. Laten we het even de toepassing noemen van een mensenrecht: zich in alle vrijheid verenigen met gelijkdenkenden binnen een gegeven gemeenschap. Maar misschien was het gewoon de slotsom van een paar praktische beschouwingen, zoals een vlottere communicatie onder taalgenoten.

In augustus 2001, het jaar waarin beide Liga's honderd jaar mensenrechtenbeweging in België vierden, vond in het Zuid-Afrikaanse Durban een VN-conferentie plaats over racisme en vreemdelingenhaat onder het motto 'We are all equal and different.' Alle mensen zijn gelijk én verschillend. Dat geldt in zekere zin ook voor de twee Belgische Liga's: onze verschillende culturele achtergrond kan nooit beletten dat we samen en met dezelfde intensiteit de verdediging van de mensenrechten in dit koninkrijk ter harte nemen.

Kan het anders en beter? Uiteraard. De Liga's teren in oorsprong op het engagement van genereuze notabelen, 'vrij denkend' en in de regel juridisch goed geschoold. Onze maatschappelijke invloed nam gestaag toe, naarmate we levensbeschouwelijk meer pluralistisch werden en militanten uit een ruimere sociale kring betrokken werden. Voortgaan op die weg ligt voor de hand, met toegespitste aandacht voor schending van mensenrechten in de luwte en de geborgenheid. Ik las ergens dat Eleanor Roosevelt, die mee schreef aan de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens in 1948, zou hebben verklaard dat het gevecht voor mensenrechten niet alleen op barricades gebeurt maar op kleine plekken, soms dicht bij huis, waar mensen wonen en werken in omstandigheden die onverzoenbaar zijn met gelijkwaardigheid en gelijke rechten.

Voorts moeten we, denk ik, beseffen dat ijveren voor meer eerbiediging van de universele mensenrechten ook inhoudt dat we ons dienen te verzetten tegen het allesoverheersende economisch denken. Mensen worden almaar meer gereduceerd tot louter economische wezens die zich in al hun handelen laten leiden door een kosten-batenanalyse. De homo economicus moet voortdurend zijn marktwaarde bewaken en opdrijven en ook sociaal-culturele bewegingen, zoals de Liga, dreigen daardoor te worden beïnvloed. Een bepaalde subsidiërende overheid is geneigd die gang van zaken nog in de hand te werken.

Kortom, er is werk op de plank. Voor ons én voor de brede waaier van onze bondgenoten.

Paul Pataer*

* Paul Pataer is lid van de redactie en oud-voorzitter van de Liga voor Mensenrechten.